

RP 193/2008 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Det föreslås att lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden ska ändras så att det i lagen bestäms om minoritetsombudsmannens nya uppdrag som nationell rapportör om människohandel. Propositionen baserar sig på den preciserade

handlingsplan mot människohandel som statsrådet godkänt och genom vilken minoritetsombudsmannen utsågs till nationell rapportör om människohandel.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis.....	3
1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU.....	3
1.3 Bedömning av nuläget	4
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	4
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	5
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	6
4.1 Utnämningen av rapportören om människohandel	6
4.2 Beredningen av propositionen	6
DETALJMOTIVERING	7
1 LAGFÖRSLAG	7
2 IKRAFTTRÄDANDE	9
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	9
LAGFÖRSLAG	10
om ändring av lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden	10
BILAGA	12
PARALLELLTEXTER	12
om ändring av lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden	12

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Den 25 juni 2008 fattade statsrådet ett principbeslut om en preciserad handlingsplan mot människohandel. Enligt handlingsplanen ska inrikesministeriet samordna arbetet mot människohandel. Varje ministerium svarar för uppföljningen och genomförandet av åtgärderna inom sitt förvaltningsområde. En styrgrupp som företräder flera olika sektorer och leds av inrikesministeriet har hand om uppföljningen av programmet.

Minoritetsombudsmannen har utsetts till nationell rapportör om människohandel. Rapportören är oberoende av genomförandet av handlingsplanen. I lagstiftningen finns inte några bestämmelser om att minoritetsombudsmannen eller någon annan ska arbeta som rapportör om människohandel.

I 1 § i lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden (660/2001) sägs att för förebyggande av etnisk diskriminering, främjande av goda etniska relationer, tryggande av etniska minoriteters och utlänningars ställning och rättigheter samt för övervakning av principen om etnisk icke-diskriminering finns en minoritetsombudsman i anslutning till inrikesministeriet. Minoritetsombudsmannen är självständig och oberoende i sin verksamhet.

Enligt 2 § ska minoritetsombudsmannen övervaka att lagen om likabehandling (21/2004) följs, främja goda etniska relationer i samhället, följa och förbättra utlänningars och etniska minoriteters ställning och rättigheter samt göra och låta göra oberoende utredningar i frågor som gäller etnisk diskriminering. Minoritetsombudsmannen ska dessutom rapportera om hur likabehandlingen förverkligas för olika etniska grupper samt om olika etniska gruppers förhållanden och ställning i samhället. Ombudsmannen tar också initiativ till undanröjande av diskriminering och missförhållanden som minoritetsombudsmannen har observerat.

Enligt den nämnda paragrafen ska minoritetsombudsmannen också ge information om

lagstiftningen om diskriminering på grund av etniskt ursprung och lagstiftningen om etniska minoriteters och utlänningars ställning samt om tillämpningen av nämnda lagstiftning. Ombudsmannen ska även utöva sin rätt att bli hörd enligt utlänningslagen (301/2004). Utöver detta ska minoritetsombudsmannen i samarbete med andra myndigheter övervaka att alla bemöts lika oavsett etniskt ursprung.

I 4 § sägs att om minoritetsombudsmannen anser att ett ärende är av avsevärd betydelse för förebyggande av etnisk diskriminering, kan ombudsmannen bistå den som blivit utsatt för etnisk diskriminering då det gäller att trygga hans eller hennes rättigheter eller vid behov i detta syfte skaffa den diskriminerade rättshjälp.

Enligt 7 § har minoritetsombudsmannen också rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna av övriga myndigheter avgiftsfritt få de uppgifter som behövs för skötseln av åliggandena enligt lagen och utlänningslagen.

Enligt 6 § i förordningen om minoritetsombudsmannen (687/2001) ska minoritetsombudsmannen årligen ge en berättelse över sitt verksamhetsområde till inrikesministeriet.

Minoritetsombudsmannens befogenheter utsträcks för närvarande till området för människohandel endast i fråga om i de föregående styckena nämnda uppgifterna i anslutning till likabehandling och diskriminering samt främjande av utlänningars och etniska minoriteters rättigheter.

1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

Tillsättandet av en opartisk rapportör om människohandel förespråkas i ett flertal internationella instrument, i t.ex. OSSE:s (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) handlingsplan mot människohandel (PC.DEC/557 24.7.2003 Annex), OSSE:s ministerråds beslut MC.DEC/14/06 5.12.2006, Europeiska unionens ministerför-

klaring i Haag den 26 april 2003, Europeiska unionens råds resolution om initiativ för att bekämpa människohandel (2003/C 260/3), Europarådets parlamentariska generalförsamlings rekommendation 1545 och Europarådets konvention om bekämpning av människohandel (CETS Nr 197).

Europarådets konvention mot människohandel har hittills ratificerats av 18 stater och undertecknats av 22 stater. Ratificeringsförfarandet pågår som bäst i Finland. Utöver en rekommendation om tillsättandet av en nationell rapportör innehåller konventionen ett omnämnande av GRETA, dvs. den opartiska expertgrupp som följer hur konventionen genomförs. Om det behövs kan även rapportören, vid sidan av de nationella myndigheterna med ansvar för skyldigheterna enligt konventionen, ta del i samarbetet i anslutning till expertgruppens verksamhet. Finland bidrar finansiellt till arbetet för att utveckla uppföljningssystemet.

Förutom Finland har bl.a. Nederländerna, Rumänien, Sverige och Tjeckien redan tillsatt en nationell rapportör. I praktiken har även Belgien och Danmark ett system för uppföljning av och rapportering om människohandel. Handlingsmönstren varierar nationellt så att i Nederländerna är rapportören en oberoende myndighet med egna resurser medan rapportören i Sverige arbetar i anslutning till polisen. I Rumänien har en nationell myndighet mot människohandel skyldighet att rapportera och i Tjeckien har avdelningen för nationell säkerhet vid inrikesministeriet ålagts samma skyldighet. Rapporteringssystem i anslutning till myndigheter med anknytning till genomförandet har dock kritiserats på det internationella planet, eftersom rapporteringens opartiskhet kan anses vara bristfällig.

I Förenta staterna sköts rapporteringen med hjälp av justitieministeriets årliga människohandelsrapporter för förbundsstaten. Norge har ansett att rapporteringen kan ordnas via de uppföljningssystem som redan finns.

1.3 Bedömning av nuläget

Människohandel är ett världsomspännande fenomen och en allvarlig utmaning för de mänskliga rättigheterna som berör nästan alla

länder i världen. Människohandeln och den internationella brottsligheten i samband med den kommer fram i olika former även i Finland. Efter lagstiftningsändringarna i mitten av decenniet hade det i Finland fram till utgången av september 2008 inletts sammanlagt 22 brottsutredningar om människohandel eller grov människohandel. Trettio tre personer hade upptagits i systemet för hjälp till offer för människohandel. För egentliga människohandelsbrott hade det dock meddelats endast en dom. Vid sidan om människohandel hade det under samma period gjorts flera tiotals brottsutredningar om brott med drag av människohandel (ockerliknande diskriminering i arbetslivet, grovt koppleri och grovt ordnande av olaglig inresa). I de flesta fall hade domen varit fällande.

I Finland har det dock inte funnits någon myndighet eller någon annan instans vars uppgifter kan anses ha omfattat de uppgifter som i internationella rekommendationer uppställts för den nationella rapportören mot människohandel. Trots att lagstiftningen om insatser mot människohandel och åtgärderna mot människohandel har utvecklats kraftigt har avsaknaden av en rapportör varit en betydande faktor som begränsat möjligheterna att granska åtgärderna mot människohandel på ett opartiskt sätt och upprätta välfungerande internationella förbindelser.

Minoritetsombudsmannen är en oberoende myndighet och lämpar sig därför bra för uppdraget som nationell rapportör om människohandel. Ombudsmannen har också en tillräckligt stark ställning för att sköta internationella kontakter och lägga fram förslag och meddela rekommendationer på det nationella planet.

För att rapportören om människohandel ska kunna fullgöra sin vidsträckt uppgiftsbeskrivning är det viktigt att de bestämmelser i lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden som gäller minoritetsombudsmannens verksamhetsområde, uppgifter och rätt att få uppgifter breddas.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

Rapportering om människohandel föreslås som en ny uppgift för minoritetsombuds-

mannen. Minoritetsombudsmannen ska ge akt på fenomenet med anknytning till människohandel, hur internationella förpliktelser uppfylls och hur den nationella lagstiftningen fungerar och rapportera om dessa, lägga fram förslag och rekommendationer och yttra sig och ge råd om verksamheten mot människohandel och tillgodoseendet av offrens rättigheter samt hålla kontakt med internationella organisationer i frågor som gäller människohandel.

I egenskap av rapportör om människohandel ska minoritetsombudsmannen ha en bred uppgiftsbeskrivning, som omfattar insamling av uppgifter om människohandelsfenomenet hos myndigheterna och dem som producerar de tjänster eller stödåtgärder för offren för människohandel som avses i lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (493/1999), dvs. integrationslagen. Ombudsmannen ska dessutom analysera uppgifterna. I egenskap av rapportör ska minoritetsombudsmannen utföra uppföljningsarbete för att upptäcka problem. Minoritetsombudsmannen ska också kunna ta ställning till de brister han eller hon har observerat och ge råd till dem som har hand om uppgifter som hänför sig till människohandel.

Minoritetsombudsmannen ska ge akt på hur internationella förpliktelser som gäller människohandel uppfylls och hur den nationella lagstiftningen fungerar. Dessutom ska minoritetsombudsmannen hålla kontakt med internationella organisationer i frågor som gäller människohandel och, om det behövs, vid sidan om de nationella myndigheterna med ansvar för förpliktelserna enligt internationella fördrag engagera sig i samarbetet inom uppföljningssystemen för fördragen.

Minoritetsombudsmannen ska årligen ge inrikesministeriet en berättelse om sin verksamhet. Minoritetsombudsmannen ska dessutom årligen ge statsrådet och en gång vart fjärde år riksdagen en berättelse om människohandel och fenomenet med anknytning till människohandel.

Minoritetsombudsmannen eller en underlydande tjänsteman ska kunna bistå även ett potentiellt offer för människohandel när det gäller att trygga dennes rättigheter eller skaffa honom eller henne rättshjälp, om minoritetsombudsmannen anser att ärendet är av

avsevärd betydelse för rättigheterna för det potentiella offret för människohandel.

Enligt 7 § 1 mom. har minoritetsombudsmannen rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna av övriga myndigheter avgiftsfritt få de uppgifter som behövs för skötseln av minoritetsombudsmannens åligganden enligt lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden och utlänningslagen. För skötseln av åliggandena för den nationella rapportören om människohandel föreslås att minoritetsombudsmannen ska få behövliga uppgifter avgiftsfritt förutom av myndigheterna också av dem som producerar tjänster eller stödåtgärder för offer för människohandel.

I övrigt ska minoritetsombudsmannens verksamhet och åligganden alltjämt basera sig på de befogenheter som denne redan har.

3 Propositionens konsekvenser

Insamling av opartisk information om människohandel är viktigt både ur nationell synvinkel och med tanke på internationella förpliktelser och rekommendationer. Tillsättandet av en nationell rapportör och värnandet om de förutsättningar som behövs för uppdraget främjar i betydande grad möjligheterna att granska åtgärderna mot människohandel på ett opartiskt sätt och upprätta och vidmakthålla välfungerande internationella kontakter. De verkställande myndigheterna ska dock alltjämt ha hand om de internationella kontakterna och förpliktelserna i anslutning till sina uppgifter.

Lagändringen innebär att minoritetsombudsmannen i sitt uppdrag som nationell rapportör förfogar över all väsentlig information om människohandel. Ombudsmannen ska analysera informationen i syfte att stödja nya åtgärder mot människohandel. Verksamheten mot människohandel kommer att kunna effektiviseras med hjälp av minoritetsombudsmannens rekommendationer och åtgärdsförslag. Eftersom minoritetsombudsmannens uppdrag som rapportör också omfattar fenomenet med nära anknytning till människohandel, kan ombudsmannen med sin verksamhet främja möjligheterna att dra upp gränser mellan fenomenen. I egenskap av en oberoende uppföljningspart kommer minoritetsom-

budsmannen också att stödja möjligheterna att genomföra handlingsplanen mot människohandel och utveckla lagstiftningen.

Vid minoritetsombudsmannens byrå finns för närvarande sju tjänster utöver tjänsten som minoritetsombudsman. Minoritetsombudsmannen har ett vidsträckt uppgiftsfält. De njugga personalresurserna och omkostnadsanslagen begränsar verksamhetsmöjligheterna. Merparten av personalresurserna har använts för att bemöta kundkontakter och utreda problemsituationer som kommit fram via dem.

De merkostnader som den utvidgade verksamheten medför för minoritetsombudsmannens byrå kommer att täckas med medel från omkostnadsanslagen för inrikesministeriets förvaltningsområde 2009. För uppföljningen av och rapporteringen om människohandel måste det inrättas en ny tjänst vid minoritetsombudsmannens byrå.

4 Beredningen av propositionen

4.1 Utnämningen av rapportören om människohandel

Den 17 februari 2006 tillsatte arbetsministeriet en bredbasig styrgrupp för att följa hur statsrådets handlingsplan mot människohandel genomförs. Enligt uppdraget skulle styrgruppen bl.a. lägga fram förslag om inrättandet av uppdraget som nationell rapportör om människohandel. Styrgruppen föreslog att minoritetsombudsmannen eller riksdagens justitieombudsman skulle utses till nationell rapportör i det skedet.

Utlåtande om styrgruppens förslag begärdes av sammanlagt 65 myndigheter och organisationer, av vilka 29 instanser inkom med utlåtande. Remissinstanserna ansåg allmänt taget det vara ändamålsenligt att tillsätta en nationell rapportör med en bred uppgiftsbeskrivning. Både riksdagens biträdande justitieombudsman och justitieministeriet förhöll sig avvaktande till att riksdagens justitieombudsman skulle utses till nationell rapportör, åtminstone i det skedet. Argumenten var bl.a. att rapportörens verksamhet avviker betydligt från justitieombudsmannens befattningsbeskrivning, att det eventuellt kan uppkomma jävighetsproblem när enskilda

klagomål behandlas och att den ställning som justitieombudsmannen har i anslutning till riksdagen inte kan förbises.

Utgående från styrgruppens förslag godkände statsrådet den 25 juni 2008 en preciserad handlingsplan mot människohandel. I handlingsplanen utsågs minoritetsombudsmannen till nationell rapportör om människohandel.

4.2 Beredningen av propositionen

Inrikesministeriet tillsatte den 27 augusti 2008 ett projekt för ändring av lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden så att bestämmelser om uppgifterna för den nationella rapportören om människohandel och bestämmelser om rapportörens rätt att få upplysningar tas in i lagen. Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid inrikesministeriet. Minoritetsombudsmannen har deltagit i projektet ända från början.

I samband med beredningen hördes företrädare för justitieministeriet, utrikesministeriet, Migrationsverket och polisavdelningen och gränsbevakningsavdelningen vid inrikesministeriet, samt förläggningarna i Joutseno och Uleåborg som har befogenheter att hjälpa offer för människohandel. Utrikesministeriets åsikter om hur utnämningen av och uppgifterna för rapportören om människohandel förhåller sig till internationella fördrag samt justitieministeriet åsikter om rätten att få upplysningar och berättelsen till riksdagen har beaktats i propositionen. De övriga som hördes hade ingenting att anmärka mot de ändringar som togs upp under beredningen, och enligt dem medför ändringarna inte heller några behov av att ändra annan lagstiftning. Propositionsutkastet behandlades också av styrgruppen för handlingsplanen mot människohandel och sändes därefter för utlåtande till de viktigaste myndigheterna (utrikesministeriet, justitieministeriet, Migrationsverket samt inrikesministeriets polisavdelning och gränsbevakningsavdelning).

Inom projektet ordnades den 26 september 2008 ett diskussionsmöte för medborgarorganisationerna. I mötet deltog Amnesty International Finländska sektionen rf, Helsingfors Diakonissanstalt, Helsingfors universitet, Förbundet för mänskliga rättigheter rf,

Naisjärjestöjen Keskusliitto - Kvinnoorganisationernas Centralförbund ry, Pro-tukipiste ry, Föreningen för Mental Hälsa i Finland rf, Finlands Röda Kors och Brottsofferjouren. De åsikter som vid diskussionsmötet framfördes om uppföljningen av systemet mot människohandel understödde de föreslagna ändringarna. Organisationerna ansåg det vara

viktigt att rapporteringen om människohandel bygger på information ur både myndigheternas och den tredje sektorns perspektiv. I praktiken ansågs utlämnandet av uppgifter för skötseln av rapportörens åligganden fokusera på utlämnande av uppgifter om hur systemet fungerar och uppgifter om eventuella brister.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. Verksamhetsområde. Det föreslås att bestämmelserna om verksamhetsområdet för minoritetsombudsmannen i anslutning till inrikesministeriet i 1 § i lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden kompletteras med ett omnämmande av att rapportering om människohandel ingår i verksamhetsområdet. Ändringen behövs eftersom statsrådet den 25 juni 2008, i samband med godkännandet av den preciserade handlingsplanen mot människohandel, i enlighet med ett flertal internationella rekommendationer utsåg minoritetsombudsmannen till nationell rapportör om människohandel. Enligt den gällande lagen ingår uppdraget inte i minoritetsombudsmannens verksamhetsområde. Den precisering av paragrafen som gjorts tidigare (979/2007) och enligt vilken minoritetsombudsmannen är självständig och oberoende befäster ombudsmannens möjligheter att också vara nationell rapportör om människohandel.

2 §. Uppgifter. Det föreslås att 1 mom. kompletteras med en ny 8 punkt där det uttryckligen bestäms om att minoritetsombudsmannen ska vara nationell rapportör om människohandel och ge akt på fenomen med anknytning till människohandel, hur internationella förpliktelser uppfylls och hur den nationella lagstiftningen fungerar och rapportera om dessa, lägga fram förslag och rekommendationer och yttra sig och ge råd om verksamheten mot människohandel och offrens rättigheter samt hålla kontakt med internationella organisationer i frågor som gäller människohandel.

Den nationella rapportören har en mycket omfattande uppgiftsbeskrivning inom området för människohandel. Uppgiftsbeskriv-

ningen sträcker sig från uppföljning av myndigheternas verksamhet och verksamheten för andra som har hand om människohandelsrelaterade uppgifter ända till det internationella samarbetet inom uppgiftsområdet. I egenskap av en självständig och oberoende aktör ska rapportören hålla kontakt på bred front både med myndigheterna och med aktörerna inom den tredje sektorn. I synnerhet på grund av människohandelns internationella karaktär är det också viktigt att rapportören håller kontakt med internationella organisationer och andra länders system för rapportering om människohandel.

Även själva situationen iakttas på bred basis: rapporteringen gäller förutom egentliga människohandelsbrott (människohandel och grov människohandel) även fenomen och brott med nära anknytning till människohandel (framför allt ockerliknande diskriminering i arbetslivet, grovt koppleri och grovt ordnande av olaglig inresa). Den breda infallsvinkeln gör det möjligt att med hjälp av rapporteringen skapa större klarhet i gränserna mellan olika fenomen och brottsbenämningar, vilket också underlättar möjligheterna att oftare identifiera offer för människohandel. Det bör dessutom noteras att rapportören kontinuerligt ger akt på situationen och genom bl.a. förslag och utlåtanden, dvs. också utanför sin årliga rapport, tar ställning till de brister som rapportören observerat i sin verksamhet.

2 a §. Berättelser om verksamheten. Det föreslås att en ny 2 a § ska fogas till lagen. I den nya paragrafen bestäms om minoritetsombudsmannens berättelser om sin verksamhet. Enligt 1 mom. ska minoritetsombudsmannen årligen ge inrikesministeriet en berättelse om sin verksamhet, vilken omfattar ombudsmannens olika verksamhetsfält. När

det gäller rapportering om människohandel ska berättelsen innehålla endast liknande uppgifter om verksamheten som de uppgifter som ingår i verksamhetsberättelser. Enligt 2 mom. ska minoritetsombudsmannen dessutom årligen ge statsrådet en detaljerad berättelse om människohandel och fenomen med anknytning till människohandel. En gång vart fjärde år ska ombudsmannen ge riksdagen en mera omfattande berättelse om människohandel. Det året behövs inte någon separat berättelse till statsrådet.

4 §. Rättshjälp. Om minoritetsombudsmannen anser att ett ärende är av avsevärd betydelse för förebyggande av etnisk diskriminering, kan ombudsmannen för närvarande bistå eller förordna en underlydande tjänsteman att bistå den som blivit utsatt för etnisk diskriminering då det gäller att trygga dennes rättigheter eller vid behov i detta syfte skaffa den diskriminerade rättshjälp. Denna möjlighet har behövts i praktiken t.ex. när fallet har varit av särskild betydelse för tolkningen av lagen. Det föreslås att möjligheten att bistå ska börja omfatta även potentiella offer för människohandel, om minoritetsombudsmannen anser att ärendet är av avsevärd betydelse för rättigheterna för ett potentiellt offer för människohandel. Med stöd av paragrafen ska rättshjälp således ges endast i speciella fall. Rättshjälp kompenseras alltså inte i vidare bemärkelse den rättshjälp som potentiella offer för människohandel behöver.

Potentiella offer för människohandel uppfattas i det här sammanhanget som ett vidsträckt begrepp som inrymmer både personer som konstaterats vara offer för människohandel och personer som bör betraktas som potentiella offer. Med hänsyn till de hot och rädslor som potentiella offer utsätts för i samband med människohandelsbrott kan personen i fråga omfattas av det system för hjälp till offer för människohandel som anges i lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande eller stå utanför hjälpsystemet och ha påträffats genom t.ex. uppsökande arbete av den tredje sektorn. För tryggande av potentiella offers rättigheter förutsätts inte heller i alla situationer att det görs en polisanmälan eller inleds utredning av människohandelsbrott.

7 §. Rätt att få uppgifter. I fråga om människohandel föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. som gäller andra än myndigheter. Enligt momentet ska minoritetsombudsmannen utan hinder av vad som någon annanstans i lag bestäms om sekretess eller utlämnande av uppgifter ha rätt att också för verksamheten som nationell rapportör om människohandel få uppgifter utöver av myndigheter av de tjänsteproducenter som deltar i tillhandahållandet av tjänster och stödåtgärder enligt 25 a § i lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande eller som får statsbidrag för verksamheten mot människohandel.

Enligt 25 b § i integrationslagen ska behöriga förläggningar när det gäller att hjälpa offer för människohandel ordna de tjänster och stödåtgärder som avses i 25 a § själva eller köpa dem av offentliga eller privata tjänsteproducenter. Utöver dessa tjänsteproducenter ska rätten att få uppgifter också omfatta de instanser som får statsbidrag för verksamheten mot människohandel. Ett exempel på sådan verksamhet är den tredje sektorns uppsökande arbete som sker utanför hjälpsystemet för offer för människohandel enligt integrationslagen men som får statsbidrag. Enligt regeringsprogrammet ska statsbidrag beviljas till uppsökande arbete och rådgivningsarbete i syfte att identifiera offer för människohandel som tidigare genomfördes med Penningautomatföreningens stöd, och ett statsbidragssystem för detta ändamål är under arbete.

Rätten att få uppgifter utvidgas alltså så att den förutom myndigheter gäller även tjänsteproducenter inom den tredje sektorn och eventuella privata tjänsteproducenter. I praktiken kommer uppgifter i regel att skaffas endast på begäran och utifrån ett specificerat och avgränsat behov av information, i första hand ur tjänsteproducenternas interna filer, dokument och uppgifter om fallen.

Av dem som avses i detta mom. har minoritetsombudsmannen enligt det nya 3 mom. rätt att få personuppgifter om ett enskilt offer för människohandel endast om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av rapportörens åligganden enligt denna lag. Sådana uppgifter kan innehålla annars känsliga uppgifter om bl.a. offren för människohandel och deras närstående. Med hänsyn till detta innehåller

lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) heltäckande bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt som gäller minoritetsombudsmannen och minoritetsombudsmannens byrå.

Som exempel på fall där det finns behov av att få uppgifter kan nämnas att ett potentiellt offer för människohandel har haft kontakt med en organisation för uppsökande arbete eller en person som medverkar i hjälpsystemet, men senare försvunnit och inte börjat omfattas av eller har försvunnit från systemet för hjälp till offer för människohandel. För att rapportören ska kunna klarlägga bl.a. om det potentiella offret har informerats på adekvat sätt eller fått nödvändigt stöd, behöver rapportören få uppgifter av organisationen t.ex. om personen har varit minderårig eller på vilket sätt han eller hon har rest in i landet och om han eller hon omfattas av de stödåtgärder som är nödvändiga.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv tryggt och utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. De nödvändiga och behövliga uppgifter som avses i 7 § 3 mom. och som den nationella rapportören behöver för att sköta sina åligganden kan också innehålla sekretessbelagda personuppgifter. Av dem som avses i momentet ska minoritetsombudsmannen dock ha rätt att få personuppgifter om ett enskilt offer för människohandel endast om personen samtycker till det eller om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av rapportörens åligganden enligt lagen. Med hänsyn till detta innehåller dessutom lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet tillräckligt heltäckande bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt.

Lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 13 juli 2001 om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden (660/2001) 1 § 1 mom., 2 § 1 mom. och 4 §,
av dem 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag 979/2007 och 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 679/2008 samt
fogas till lagen en ny 2 a § och till 7 §, sådan den lyder i lag 22/2004, ett nytt 3 mom. som följer:

1 §

Verksamhetsområde

För förebyggande av etnisk diskriminering, främjande av goda etniska relationer, trygghet av etniska minoriteters och utlänningars ställning och rättigheter, övervakning av principen om etnisk icke-diskriminering samt för rapportering om människohandel finns en minoritetsombudsman i anslutning till inrikesministeriet. Minoritetsombudsmannen är självständig och oberoende i sin verksamhet.

2 §

Uppgifter

Minoritetsombudsmannen ska

- 1) övervaka att lagen om likabehandling (21/2004) följs på det sätt som bestäms i den nämnda lagen,
- 2) främja goda etniska relationer i samhället,
- 3) följa och förbättra utlänningars och etniska minoriteters ställning och rättigheter,
- 4) göra och låta göra oberoende utredningar i frågor som gäller etnisk diskriminering.
- 5) rapportera om hur likabehandlingen förverkligas för olika etniska grupper samt om olika etniska gruppers förhållanden och ställning i samhället samt ta initiativ till undanröjande av diskriminering och missförhållanden som minoritetsombudsmannen har observerat,

6) ge information om lagstiftningen om diskriminering på grund av etniskt ursprung och lagstiftningen om etniska minoriteters och utlänningars ställning samt om tillämpningen av nämnda lagstiftning,

7) utöva sin rätt att bli hörd enligt utlänningslagen (301/2004),

8) vara nationell rapportör om människohandel med uppgift att

a) ge akt på fenomen med anknytning till människohandel, hur internationella förpliktelser uppfylls och hur den nationella lagstiftningen fungerar samt rapportera om dessa,

b) lägga fram förslag och rekommendationer och yttra sig och ge råd om verksamheten mot människohandel och tillgodoseendet av offrens rättigheter,

c) hålla kontakt med internationella organisationer i frågor som gäller människohandel.

2 a §

Berättelser om verksamheten

Minoritetsombudsmannen ska årligen ge inrikesministeriet en berättelse om sin verksamhet.

Minoritetsombudsmannen ska dessutom årligen ge statsrådet och en gång vart fjärde år riksdagen en berättelse om människohandel och fenomen med anknytning till människohandel.

4 §

Rättshjälp

Om minoritetsombudsmannen anser att ett ärende är av avsevärd betydelse för förebyggande av etnisk diskriminering eller för rättigheterna för potentiella offer för människohandel, kan ombudsmannen bistå eller förordna en underlydande tjänsteman att bistå den som blivit utsatt för etnisk diskriminering eller ett potentiellt offer för människohandel då det gäller att trygga hans eller hennes rättigheter eller vid behov i detta syfte skaffa den diskriminerade eller det potentiella offret rättshjälp.

uppgifter har minoritetsombudsmannen dessutom rätt att för verksamheten som nationell rapportör om människohandel få uppgifter av de tjänsteproducenter som deltar i tillhandahållandet av tjänster och stödåtgärder enligt 25 a § i lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (493/1999) eller som får statsbidrag för verksamheten mot människohandel. Av dem som avses i detta moment har minoritetsombudsmannen dock rätt att få personuppgifter om ett enskilt offer för människohandel endast om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av rapportörens åligganden enligt denna lag.

7 §

Rätt att få uppgifter

Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Utan hinder av vad som någon annanstans i lag bestäms om sekretess och utlämnande av

Helsingfors den 14 november 2008

Republikens President

TARJA HALONEN

Migrations- och Europaminister *Astrid Thors*

Lag**om ändring av lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 13 juli 2001 om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden (660/2001) 1 § 1 mom., 2 § 1 mom. och 4 §,
av dem 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag 979/2007 och 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 679/2008 samt,
fogas till lagen en ny 2 a § och till 7 §, sådan den lyder i lag 22/2004, ett nytt 3 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Verksamhetsområde

För förebyggande av etnisk diskriminering, främjande av goda etniska relationer, tryggande av etniska minoriteters och utlänningars ställning och rättigheter *samt för* övervakning av principen om etnisk icke-diskriminering finns en minoritetsombudsman i anslutning till inrikesministeriet. Minoritetsombudsmannen är självständig och oberoende i sin verksamhet.

1 §

Verksamhetsområde

För förebyggande av etnisk diskriminering, främjande av goda etniska relationer, tryggande av etniska minoriteters och utlänningars ställning och rättigheter, övervakning av principen om etnisk icke-diskriminering *samt för rapportering om människohandel* finns en minoritetsombudsman i anslutning till inrikesministeriet. Minoritetsombudsmannen är självständig och oberoende i sin verksamhet.

2 §

Uppgifter

Minoritetsombudsmannen ska

- 1) övervaka att lagen om likabehandling (21/2004) följs på det sätt som bestäms i den nämnda lagen,
- 2) främja goda etniska relationer i samhället,
- 3) följa och förbättra utlänningars och etniska minoriteters ställning och rättigheter,
- 4) göra och låta göra oberoende utredningar i frågor som gäller etnisk diskriminering.
- 5) rapportera om hur likabehandlingen förverkligas för olika etniska grupper samt om

2 §

Uppgifter

Minoritetsombudsmannen ska

- 1) övervaka att lagen om likabehandling (21/2004) följs på det sätt som bestäms i den nämnda lagen,
- 2) främja goda etniska relationer i samhället,
- 3) följa och förbättra utlänningars och etniska minoriteters ställning och rättigheter,
- 4) göra och låta göra oberoende utredningar i frågor som gäller etnisk diskriminering.
- 5) rapportera om hur likabehandlingen förverkligas för olika etniska grupper samt om

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

olika etniska gruppers förhållanden och ställning i samhället samt ta initiativ till undanröjande av diskriminering och missförhållanden som minoritetsombudsmannen har observerat,

6) ge information om lagstiftningen om diskriminering på grund av etniskt ursprung och lagstiftningen om etniska minoriteters och utlänningars ställning samt om tillämpningen av nämnda lagstiftning,

7) utöva sin rätt att bli hörd enligt utlänningslagen (301/2004).

olika etniska gruppers förhållanden och ställning i samhället samt ta initiativ till undanröjande av diskriminering och missförhållanden som minoritetsombudsmannen har observerat,

6) ge information om lagstiftningen om diskriminering på grund av etniskt ursprung och lagstiftningen om etniska minoriteters och utlänningars ställning samt om tillämpningen av nämnda lagstiftning,

7) utöva sin rätt att bli hörd enligt utlänningslagen (301/2004),

8) vara nationell rapportör om människohandel med uppgift att

a) ge akt på fenomen med anknytning till människohandel, hur internationella förpliktelser uppfylls och hur den nationella lagstiftningen fungerar och rapportera om dessa,

b) lägga fram förslag och rekommendationer och yttra sig och ge råd om verksamheten mot människohandel och tillgodoseendet av offrens rättigheter,

c) hålla kontakt med internationella organisationer i frågor som gäller människohandel.

2 a §

Berättelser om verksamheten

Minoritetsombudsmannen ska årligen ge inrikesministeriet en berättelse om sin verksamhet.

Minoritetsombudsmannen ska dessutom årligen ge statsrådet och en gång vart fjärde år riksdagen en berättelse om människohandel och fenomen med anknytning till människohandel.

4 §

Rättshjälp

Om minoritetsombudsmannen anser att ett ärende är av avsevärd betydelse för förebyggande av etnisk diskriminering, kan om-

4 §

Rättshjälp

Om minoritetsombudsmannen anser att ett ärende är av avsevärd betydelse för förebyggande av etnisk diskriminering eller för rät-

budsmannen bistå eller förordna en underlydande tjänsteman att bistå den som blivit utsatt för etnisk diskriminering då det gäller att trygga hans eller hennes rättigheter eller vid behov i detta syfte skaffa den diskriminerade rättshjälp.

tigheterna för potentiella offer för människohandel, kan ombudsmannen bistå eller förordna en underlydande tjänsteman att bistå den som blivit utsatt för etnisk diskriminering eller ett potentiellt offer för människohandel då det gäller att trygga hans eller hennes rättigheter eller vid behov i detta syfte skaffa den diskriminerade eller det potentiella offret rättshjälp.

7 §

Rätt att få uppgifter

7 §

Rätt att få uppgifter

Utan hinder av vad som någon annanstans i lag bestäms om sekretess och utlämnande av uppgifter har minoritetsombudsmannen dessutom rätt att för verksamheten som nationell rapportör om människohandel få uppgifter av de tjänsteproducenter som deltar i tillhandahållandet av tjänster och stödåtgärder enligt 25 a § i lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (493/1999) eller som får statsbidrag för verksamheten mot människohandel. Av dem som avses i detta moment har minoritetsombudsmannen dock rätt att få personuppgifter om ett enskilt offer för människohandel endast om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av rapportörens åligganden enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
